

M. Litt., Latvijas Universitātes Teoloģijas fakultāte

ROTA STONE

KOVIDA TEOLOĢIJA: TRĪS PIEEJAS

Valdības viscaur pasaulē ir atcēlušas kovida¹ ierobežojumus: nav vairs jānēsā maskas, nav jāpotējas, nav jāuzrāda vakcīnu pases un jāizvairās no sabiedriskām vietām. Kovids nav pazudis, bet ir kļuvis par pieklusētu ikdienas sastāvdaļu. Mēs tikai īsi uzmetam acis virsrakstiem, kas paziņo par jaunu kovida variantu,² un steidzīgi meklējam citas ziņas. Līdz ar to šis nešķiet labākais laiks, kad piedāvāt pārdomām kovida krīzes teoloģiskās interpretācijas, turklāt no autores, kas nav pazīstama ar teoloģisku analīzi vai jauninājumiem. Bet esmu pateicīga, ka “Ceļa” redakcija piekrita šī raksta tēmai un deva man iespēju studēt kovida krīzes teoloģiskās interpretācijas atsevišķu autoru darbos.

Tieši interpretācija mani visvairāk saistīja šīs tēmas izvēlē. Mani īpaši interesē, kā mūsu interpretācijas par noteiktiem tekstiem vai situācijām ilustrē mūs pašus, mūsu plašākas intereses un to, ko bieži negribam tieši izteikt.

Pirmais autors, kura kovida interpretācija mani mudināja šo tēmu apskatīt vairāk, bija Valters Brugemans (*Walter Brueggemann*) un viņa grāmata “Vīruss kā aicinājums uz ticību”³, kas piedāvā vērtīgu Ebreju Bībeles tekstu analīzi tādām krīzēm kā bads, karš un slimība. Noteikti iesaku šo grāmatu lasītājiem, kuriem interesē bibliskā teoloģija kovida krīzes analīzē. Tomēr šajā trīs pieeju apskatā Brugemans palika tikai fonā, jo izvēlējos lasītājiem piedāvāt trīs iespējami dažādus darbus, kas 2020. gadā, kovida krīzes skaudrākajā sākuma daļā, tika publicēti angļiski runājošajā pasaulē: pāvesta

1 Šajā rakstā lietoju terminu “kovids” šī termina īsuma un latviskās skanības dēļ, bet atzīstu, ka cita veida nosaukumi varētu būt labāki vai precīzāki (piemēram, koronavīruss, Covid-19).

2 Pēdējais no tiem ir BA.2.86, saukts “Pirola”.

3 Walter Brueggemann, *Virus as a Summons to Faith: Biblical Reflections in a Time of Loss, Grief, and Uncertainty* (Eugene, Oregon: Cascade Books, 2020).

Franciska, Džona Paipera (*John Piper*) un Toma Raita (*Tom Wright*) teoloģiskās kovida krīzes interpretācijas.

Kāpēc tieši šie darbi tika izvēlēti, tiks apskatīts tālāk, bet šeit īsi gribu pievērsties tam, kas mani interesēja izvēlēto trīs pieeju izklāstā un ko ar šo aprakstu vēlos panākt. Ir skaidrs, ka ticīgam cilvēkam visi nozīmīgi notikumi liek jautāt, kāda ir Dieva loma tajos. It sevišķi to jautājam, kad krīzes skar mūsu pašu dzīvi. Kovida krīze bija gan globāls notikums, gan tīri personīgi skāra katra mūsu dzīvi, līdz ar to nebūtu iespējams izvairīties no jautājumiem par Dieva lomu tajā. Tas arī bija mans pirmais jautājums trīs autoru apskatā – kādu viņi saskata Dieva lomu kovida izraisītajā krīzē. Īpaši interesanti bija izvērtēt autoru uzsvarus uz to, kāda ir cilvēku loma iepretī Dieva lomai šajā un citās krīzes situācijās.

Domājot par to, kā trīs pieejas apskata Dieva lomu kovida krīzē, īpaši pievērsu uzmanību tādiem teksta elementiem kā galvenie avoti, uz kuriem autori atsaucas, darba žanrs, kā arī autoru vide, auditorija, darba literārā struktūra. Saturiski mani īpaši interesēja, kā autori vispārina kovidu un cik daudz uzmanības tiek pievērstas kovidam kā unikālai situācijai. Bet galvenais secinājums, kuru gribu piedāvāt raksta nobeigumā – kā varētu noformulēt katru pieeju vienā jautājumā, kuru tā cenšas atbildēt. Šajā ziņā ceru, ka lasītājs varēs sevi atpažīt vienā no pieejām, bet sapratis, kāpēc arī pārējās ir vērtīgas. Jāatzīstas, ka esmu praktizējoša anglikāne, kas apgrūtināja kritiski paskatīties uz vienu no pieejām, tomēr ceru, ka iespēju robežās visas trīs pieejas tiek pietiekami bezkaislīgi aprakstītas, uzsverot katras īpašo vērtību un noderību. Šī raksta uzdevums nav izvēlēties, kura no pieejām ir labāka vai sliktāka, to atstāju lasītāju ziņā.

Trīs pieeju izvēles kritēriji

Trīs pieeju izvēlē vislielākā ietekme bija Nevila Kobes (*Neville Cobbe*) apskatam par jūdu-kristiešu grāmatām, kas tika sarakstītas kovida pandēmijas sākumā.⁴ Kobes

metodes ir vairāk kvantitatīvas nekā kvalitatīvas, viņš pieiet kovida teoloģiskajām publikācijām ar statistikas metodēm. Autors analīzei izvēlējies trīsdesmit darbus, kas sarakstīti 2020. gadā un ir plaši pieejami nespēcālistu auditorijai. Šīs publikācijas viņš sadala trīs kategorijās:

1. Darbi, kas liek uzsvāru uz mācekļiem, daudz atsaucoties uz Jēzu un Mateja evaņģēliju. Šajā kategorijā ietilpst katoļu autoru darbi, un tajos novērojams arī lielāks skaits atsauču uz Mariju. Šajos darbos bieži sastopami vārdi “lūgt”, “glābt”, kā arī vārdi, kas apzīmē kopienu. Pie šīs grupas Kobe pieskaita vairākus tradicionālo Baznīcu vadītāju darbus, piemēram, bijušā anglikāņu arhibīskapa Rovana Viljamsa (*Rowan Williams*) un pāvesta Franciska publikācijas.

⁴ Neville Cobbe, “A survey of Judaeo-Christian books initially responding to the COVID-19 pandemic”, *Practical Theology*, 15:6 (2022): 534–554.

2. Arī otrās kategorijas darbos ir liels uzsvars uz lūgšanu, tajos iekļauti lūgšanu teksti. Šajos tekstos ir atsauces uz ķēniņu, zemi, godu, ar to uzsverot Dieva neatkarību un pārvaldi, kā arī uz nāvi un ļauno, ar to norādot uz cilvēku grēku. Šajā kategorijā Kobe ierindojis vairākus evaņģēliskos autorus, piemēram, Stīvenu Strangu (*Stephen Strang*) un Tomu Raineru (*Thom Rainer*).
3. Trešajā kategorijā atrodami darbi, kuri vairāk atsaucas uz izaugsmi, valdību, sociālo situāciju. Šeit pieskaitītas publikācijas, kas uzsver sociāli politiskos un ekonomiskos jautājumus saistībā ar reliģiju un kovidu, tajās ir arī atsauces uz medicīnu un citiem kovida apkarošanas mēģinājumiem, kā arī apoloģētiku. Starp šīs kategorijas darbu autoriem Kobe ierindo iepriekš minētos Valteru Brugemanu, Tomu Raitu un Džonu Paiperu.

Savā darbā Kobe sarindojis dažādās publikācijas pēc to popularitātes, kuru viņš mēra pēc tā, cik *WorldCat* bibliotēkās tās atrodamas un cik bieži tās citētas saskaņā ar *Google Scholar* datubāzi (pārbaudīts 2022. gada maijā). Šī saraksta pašā augšgalā atrodama pāvesta Franciska grāmata “*Sapņosim*” (*Let Us Dream*), otrajā vietā Toma Raita “*Dievs un pandēmija*” (*God and the Pandemic*), trešajā Džona Paipera “*Koronavīruss un Kristus*” (*Coronavirus and Christ*). Šie trīs darbi tad arī ir trīs pieejas, kas apskatītas šajā rakstā, cerībā, ka Kobes pieņēmums ir pareizs – kristīgajā pasaulē šīs trīs kovida teoloģijas pieejas ir plaši atzītas un pieņemtas. Sekojot Kobes izdalītajām kategorijām, gribas cerēt, ka trīs izvēlēto autoru pieejas ir savstarpēji pietiekami atšķirīgas⁵. Izvēlētie autori arī nāk katrs no savas pasaules vietas, kā tiks norādīts viņu īsajās biogrāfijās tālāk.⁶

Pāvests Francisks dzimis 1936. gadā Buenosairesā, Argentīnā. Viņš ir jezuīts, ordinēts 1969. gadā, kļuva par kardinālu 2001. gadā un tika izvēlēts par Romas pāvestu 2013. gadā. Pāvests ir daudzu publikāciju autors gan viens, gan sadarbībā ar citiem autoriem. Viņam galvenokārt rūp nabagi un sabiedrības atstumtie, viņš arī interesējas par starpreliģiju dialogu, par darbību pret klimata pārmaiņām, viņš iestājas pret kapitālismu un konsumerismu. Vairākkārt savā grāmatā viņš atsaucas uz savu pirmo encikliku *Laudato si'*, kurā viņš izklāsta vairākas sev svarīgas tēmas saistībā ar rūpēm par sabiedrību un vidi.

Džons Paipers dzimis 1946. gadā Čatanūgā, Tenesī pavalstī. Viņš izglītojies Vītonas koledžā un Fullera teoloģiskajā seminārā, 1974. gadā ieguva teoloģijas doktora grādu Minhenē, Vācijā. No 1980. līdz 2013. gadam Paipers bija ietekmīgs Betlēmes baptistu baznīcas mācītājs Mineapolisā, Minesotā. Paipers ir Jaunās Derības pētnieks, baptistu

5 Lai arī Raitu un Paiperu Kobe ieskaita vienā kategorijā, viņi atrodas visai atšķirīgās apakškategorijās, sk. Neville Cobbe, “A survey of Judaeo-Christian books initially responding to the COVID-19 pandemic”, 537.

6 Bibliogrāfijas sastādītas no vairākām *google* meklētājā atrastajām tīmekļvietnēm, ieskaitot *Wikipedia*.

teologs, sludinātājs, Betlēmes koledžas un semināra kanclers. Viņš ir sarakstījis vairāk nekā piecdesmit grāmatu un ir plaši pazīstams evaņģēliskajās aprindās.

Toms Raits dzimis 1948. gadā, ordinēts anglikāņu baznīcā 1975. gadā, izglītojies Oksfordas Universitātē. No 2003. līdz 2010. gadam viņš bija anglikāņu bīskaps Daremā Anglijas ziemeļaustrumos. Viņš strādājis par Jaunās Derības un agrīnās kristietības pētnieku un profesoru Sentendrūsas Universitātē Skotijā līdz 2019. gadam, kā arī bija pētnieks Oksfordas Universitātē. Viņš publicējis daudz rakstu, ieskaitot Jaunās Derības komentāru, pētījumus par kristietības sākumiem, Pāvilu un sistemātisko teoloģiju.

Vispirms jāsaka, ka izvēlētie autori nav tik dažādi, kā būtu gribējies – visi trīs ir gados vecāki baltādaini vīrieši, kas savā baznīcā ordinēti pagājušā gadsimta otrajā pusē. Tomēr viņi nāk katrs no savas kristīgās tradīcijas un no dažādām valstīm un kultūrvidēm. Viņi visi trīs ir ievērojami savu kopienu un tradīciju vadītāji, kuru viedoklī ieklausās un kuru izteicieni tiek plaši citēti un lietoti. Tas liek domāt, ka tālāk aprakstītās trīs kovida teoloģijas pieejas ir svarīgas un plaši atzītas.

Pirmā pieeja:

pāvests Francisks

2020. gadā pāvests Francisks publicēja vairākas grāmatas par kovida tēmu,⁷ populārākā no tām ar nosaukumu “Sapņosim” (*Let Us Dream: The Path to a Better Future*⁸)

tika izdota 2020. gada novembra beigās, tātad ar zināmu atstarpi no pirmā kovida pandēmijas viļņa. Grāmata nav īsti tikai viena autora darbs, tā ir drīzāk divu cilvēku saruna, jo tās materiāls nāk no pāvesta Franciska sarakstes un sarunām ar katoļu autoru Ostinu Aivereju (*Austen Ivereigh*), kuram bija nozīmīga loma grāmatas tapšanā. Šis izdevums nav ne teoloģijas traktāts, ne dogmatisks darbs, tas ir vairāk veidots kā tikai daļēji strukturētas filozofiskas pārdomas vai meditācija. Šajā ziņā tas līdzinās tām kovida epidēmijas laikā izdotajām grāmatām, kas tika sarakstītas cilvēku mierinājumam un iedrošinājumam.⁹

Viscaur grāmatā autors pieskaras vairākām tēmām, dažas atkārtojot, dažas izvēršot vairāk nekā citas – globālas problēmas tiek saistītas ar vēsturi un nākotni, kā arī ar paša rakstītāja personīgo pieredzi. Šo izdevumu strikti nevarētu saukt par kovida teoloģiju, bet pāvesta domas un uzskati balstās Dieva atziņā un uz to regulāri atsaucas viscaur grāmatas “Sapņosim” tekstā.

7 *Christ in the Storm: An Extraordinary Blessing for a Suffering World* (Ave Maria Press, 2020); *Life After the Pandemic* (Libreria Editrice Vaticana, 2020).

8 Pope Francis, *Let Us Dream: The Path to a Better Future* (Simon & Schuster, 2022).

9 Pie tādiem izdevumiem var pieskaitīt Volker Schunck, *Covid-19: 19+ Comforts From The Bible* (Smashwords Edition, 2021); David Jeremiah, *Shelter in God: Your Refuge in Times of Trouble* (Thomas Nelson, 2020).

Ostins Aiverejs izveidoja grāmatas “skeletu”¹⁰, iedalot pāvesta pārdomas trīs lielās daļās: “Laiks redzēt”, “Laiks izvēlēties”, “Laiks darīt”. Pēc vārdā Aiverejs paskaidro, ka šāda trīskārša pieeja bieži tiek lietota Latīņamerikas Baznīcas atbildēs uz krīzi. Šajā grāmatā, raksta pēc vārda autors, pāvests šo trīskāršo atbildi pārveidoja par “kontemplēt – izvērtēt – piedāvāt”¹¹. Ja kontemplācija par kovida skarto pasauli ir literārais žanrs, šo grāmatu varētu pie tā pieskaitīt. Šī teksta auditorija nav tie, kam sāp, bet gan tie, kas stāv malā (atrodas izolācijā Vatikānā?) un pārdomā, ko šī situācija nozīmē plašākai pasaulei. Šo pārdomu avots ir pats pāvests, tās rakstītas pirmajā personā kā personīga refleksija, viņš atsaucas arī uz citiem saviem dokumentiem, piemēram, viņa enciklikām *Laudato Si’* un *Fratelli Tutti*. Pāvests piemin arī baznīcētājus (piemēram, Svēto Ignāciju, Akvīnas Tomu) un Bībeles tēlus. Interesanti, ka, salīdzinot ar pārējiem autoriem, viņš daudz vairāk apraksta tieši Bībeles personāžus (piemēram, ķēniņu Sālamānu¹²) vai pārfrāzē Bībeles tekstu, kā redzams grāmatas nosaukumā.

Grāmatas ievadā autors apraksta, no kurienes radies grāmatas nosaukums – Dievs saka Jesajam: “Nāc, pārrunāsim šo lietu! Uzdrīkstēsimies sapņot!”¹³ Šajā īsajā teikumā labi parādās vairākas grāmatas tēmas: krīzes un nelaimes atzīšana, bet uzsvars uz izeju no krīzes, uz nākotni, kā arī Dieva un cilvēka sadarbība šīs krīzes pārvarēšanā, veidojot labāku pasauli.

Pārdomas par un mudinājums uz to, kā kovida krīzi izmantot par iespēju pasauli mainīt uz labo, ir šīs grāmatas centrālā vēsts.¹⁴ Pāvests atzīst ciešanas, bet uzsver, ka tās padara cilvēku labāku.¹⁵ Maiņa uz labo notiek dažādos līmeņos, bet līmenis, kurā pāvests pavada visvairāk laika, ir globālais sociālais līmenis. Mēs lasām par to, ka nepieciešams mainīt valdošos globālos ekonomiskos principus, ka jākoncentrējas nevis uz individu, bet uz cilvēku grupu. Atrodams arī garš teksts par sievietu nozīmīgo lomu kovida atjaunotnē un sabiedrībā vispār. Šīs pārmaiņas ir īpaši nepieciešamas, lai palīdzētu tiem, par kuru labklājību pāvests ir visvairāk norūpējies – cilvēkiem, kurus sabiedrība ir atstūmusi. Šīs pārmaiņas ir galvenokārt aprakstītas kā cilvēku darbs, bet Dievs ir to pamatā. Gādājot par nabadzīgajiem, slimajiem un nelaimīgajiem, saka pāvests,

10 Sk. Austen Ivereigh on writing with Pope Francis (December 2, 2020), <https://www.youtube.com/watch?v=-ZSzkhdLDus> (skatīts 25.09.2023.)

11 Angliski “*contemplate-discern-propose*”, Pope Francis, *Let Us Dream*, 142.

12 Pope Francis, op. cit., 37–38.

13 Ibid., 7. Autors šeit nenorāda uz specifisku atsauci Jesajas grāmatā, tā visdrīzāk ir iepriekš citētās Rakstu vietas Jes 1:18–20 (sk. 4. lpp.) pārfrāzējums.

14 Kā raksta Sāra Bačelarde (*Sarah Bachelard*), pirmajos divpadsmit mēnešos pēc kovida izveidojās vesela literatūras nozare, kas runāja par vīrusu kā vēstures pagrieziena punktu. <https://wccm.org/book-reviews/let-us-dream-the-path-to-a-better-future-pope-francis/> (skatīts 25.08.2023.)

15 “[..] dzīvē mēs tiekam pārbaudīti. Tā mēs augam.” Pope Francis, op. cit., 1.

mēs sekojam Dieva paraugam. Imitējot Dievu mīlestībā uz mazāko, mēs ļaujam Viņa mīlestībai plūst uz citiem cilvēkiem.¹⁶ Dievs nekad nav vienaldzīgs, Viņš ir žēlastības Dievs, kas aicina uz darbību, aicina rūpēties par citiem.¹⁷

Jau no paša grāmatas sākuma pāvests Francisks uzsver, ka cilvēks ir Dieva radīšanas līdzdarbinieks. Mēs darbojamies šajā pasaulē kopā ar Dievu, kurš mūs aicina radīt ko jaunu.¹⁸ Autors piemin cilvēka grēku un nepieciešamību to nožēlot¹⁹, bet viņš uzsver cilvēka atbildību par šo pasauli un darbību, lai to pārmainītu. Mūsu piedalīšanās radīšanā noved pie rūpēm par vidi un par cilvēkiem tajā.

Pāvesta grāmata pavisam noteikti ir par kovida krīzi, bet jau no pirmās lapaspuses viņš uz kovidu skatās plašāk nekā tikai 2020. gada pandēmiju. Viņš runā par dažādām krīzēm un kā tās maina cilvēkus un sabiedrību un par “kovidiem” sauc arī cita veida nelaimes. Piemēram, viņš raksta, ka līdzekļi, kas tiek tērēti, lai apbruņotos, ir “ļoti nopietns koronavīruss”²⁰, līdzīgi arī kari, bēgļi un klimata pārmaiņas. Viņš raksta arī par “vienaldzības vīrusu”²¹, sauc personīgās dzīves krīzes par personīgiem kovidiem²² un runā par “vakcīnām pret sirdsapziņu”²³. Kovids pārsvarā ir autora pārdomu izejas punkts vai fons, viņa galvenais uzsvars ir uz to, ko kovida krīze mums māca par sabiedrības problēmām, kā sabiedrība pie tās ir nonākusi un vissvarīgākais – ko mēs varam no kovida krīzes mācīties un mainīt pasaulē pēc kovida.

Kovids ir Dieva zīme, kas mums ļauj saklausīt Viņa nodomu. Pāvests neraksta, kas tieši tā ir par zīmi, viņš var sadzīvot ar jautājumiem bez atbildēm. Tomēr autors ir pārliecināts, ka Dievs mums ir devis rīkus un Garu, kas palīdz mums šajā pasaulē darboties, pilnveidojot mūsu dzīvi un atbildot Gara vadībai.²⁴ Sekojot Garam, mēs arī varam veicināt pārmaiņas pasaulē, ļaujot Dieva žēlastībai plūst pāri un darboties cilvēkos, kas šīs pārmaiņas var ieviest dzīvē.²⁵

Pāvesta Dievs ir iedrošinošs, mierinošs un dod cerību. Arī tad, kad Viņš pārmāca, Viņš to dara uzmanīgi.²⁶ Autors nostāda labo garu pretī sliktajam, Dievu pretī ienaidniekam.

16 Pope Francis, op. cit., 13–14.

17 Ibid., 19–20.

18 Ibid., 6.

19 Ibid., 71.

20 Ibid., 5.

21 Ibid., 13.

22 Ibid., 36.

23 Ibid., 74.

24 Ibid., 59.

25 Ibid., 61.

26 Ibid., 61.

Pirmais mudina darīt labu, palīdzēt un kalpot, otrs liek ieslēgties sevī, padara neiecietīgu, bailīgu un aizkaitināmu. Kas svarīgāk, Dievs liek domāt par tagadni, rādot soļus nākotnē, bet ienaidnieks iedveš bailes no nākotnes vai liek bēdāties par pagātņi.²⁷

Grāmatas galvenais uzsvārs ir uz Dieva žēlastību un mīlestību, kas saved viņa sekotājus kopā un veido tos par vienu tautu. Dieva tauta ir centrālā tēma grāmatas trešajā, “darbības” sadaļā, kur autors raksta, ka vientulība un izolācija nenāk no Dieva, Dieva mīlestība saved cilvēkus kopā par Dieva tautu, kas ir Baznīca.

Šajā kovida teoloģijā Dievam nav piedēvēta loma kovida izraisīšanā. Krīzi, pie kuras novedis kovids, veidojuši cilvēki, un sava loma tur ir ļaunajam garam, kas cilvēkus ir iedrošinājis uz šo situāciju, kurā kovids ir iespējams. Bet Dieva cilvēkiem jāskatās pāri šai krīzei un tā jāizmanto pasaules uzlabošanā. Kā raksta Džulians Komans (*Julian Coman*), šī grāmata jālasa kā pravietojums un cerības teksts, nevis kovida situācijas analīze.²⁸

Grāmata “Sapņosim” beidzas ar spāņu dzejnieka Aleksa Valdesa (*Alexis Valdés*) dzejoli “Cerība” (*Esperanza*), kas izskan kā lūgšana: “Kad pāries vētra, / es Tevi lūdzu, Dievs, piedod, / pārveido mūs labākus, / kādus Tu mūs izsapņoji.”²⁹

Otrā pieeja: Paipers

Džons Paipers savu grāmatu “Koronavīruss un Kristus” (*Coronavirus and Christ*³⁰) sarakstīja 2020. gada marta beigās, pašā pandēmijas sākumā. Kā autors pats saka, šis darbs tapa, lai atbildētu uz divām viņa rūpēm: kā parādīt lasītājiem “Bībeles piesātinātu, uz Dievu centrētu, Kristus slavinošu klinti, stingru vietu, kur stāvēt tik nedrošā pasaulē” un kā aicināt visu pasauli uz atgriešanos.³¹ Paipera auditorija tātad ir cilvēki, kas nejūtas droši un meklē apstiprinājumu, ka šī pasaule tiek kontrolēta un vadīta katrā tās sīkumā. Tie, visticamāk, ir evaņģēliskie kristieši, kaut autors pavisam noteikti nesagaida, ka viņa lasītājs labi pārzina šīs teoloģijas pamatus.

“Koronavīruss un Kristus” ir nopietna grāmata, saka autors, jo kovida laiks ir nopietns, šādā krīzē ir vajadzīga skaidrība, nevis iztēle. Šī grāmata ir Paipera pieeums realitātes un stabilitātes aprakstīšanā. Skaidrība un drošas realitātes aprakstīšana Džonam Paiperam nozīmē nešaubīgas atbildes un sistemātiski sakārtotus argumentus.

27 Pope Francis, op. cit., 61.

28 Julian Coman, “Let Us Dream by Pope Francis review – the holy father of fraternity” (November 29, 2020), <https://www.theguardian.com/books/2020/nov/29/let-us-dream-by-pope-francis-review-the-holy-father-of-fraternity> (skatīts 25.09.2023.)

29 Pope Frances, op. cit., 139. Autores tulkojums latviski.

30 John Piper, *Coronavirus and Christ* (Wheaton, Illinois: Crossway, 2020).

31 John Piper on ‘Coronavirus and Christ’ (April 7, 2020), https://www.youtube.com/watch?v=cgfu6JLB_XE (skatīts 26.09.2023.)

Autors iesāk grāmatu ar garu aprakstu par savu personīgo pieredzi ar slimību (kas gan nav kovids), bet ārpus tā grāmatas avots ir liels skaits Bībeles pantu, izvēlēti no plaša Bībeles grāmatu klāsta un sakārtoti tā, lai tie kalpotu autora izvēlētajai tēmai.³²

“Koronavīruss un Kristus” ir iedalīts divās lielās daļās. Pirmā daļa “Dievs, kas valda pār koronavīrusu” izklāsta autora teoloģisko platformu, uz kuras viņš balsta savus argumentus par Dieva vietu kovida pandēmijā grāmatas otrajā daļā. Paipers īsi apraksta tādus evaņģēliskās teoloģijas pamatpostulātus kā Bībele ir Dieva Vārds un vienīgais veids, kā zināt Dieva nodomu; Dievs ir taisnīgs, svēts un transcendentis; Kristus upuris mūsu grēku dēļ. Paipers apraksta Dievu kā labu un kā taisnīgu, noliedzot iespējamo pretrunu starp šīm abām Dieva īpašībām. Daudz vietas tiek veltīts arī cilvēka aprakstam, uzsverot cilvēka grēcīgo dabu un nepilnību. Cilvēka vienīgā alga ir sods: “Ar to, ka mēs esam atņēmuši godu Dieva varenībai, mēs esam pelnījuši sodu”³³. Līdz ar to no cilvēka nevar nākt nekas labs, viss labais nāk tikai no Dieva.

Paipers īpaši uzsver to, ka Dievs ir visvarens un kontrolē jebkuru situāciju, arī kovida krīzi.³⁴ Ja arī mēs nespējam saprast Dieva darbību pilnībā, mums jāuzticas Dieva gudrībai un pārvaldībai, jo arī kovida krīzē ir Dieva griba. Turklāt Dievs grib labu, lai arī mēs to ne vienmēr redzam. Autors secina, ka Dievs ir sūtījis kovidu un ir to norīkojis ar nodomu.³⁵

Grāmatas otrā daļa “Ko Dievs dara ar koronavīrusu?” dod vairākas skaidri formulētas autora atbildes uz jautājumu, kāpēc – ar kādu nodomu Dievs ir sūtījis kovidu. Paipers uzsver, ka šīs atbildes gan neesot viņa domas, viņš tikai seko Dieva Vārdam, kurā atrodamas visas atbildes, arī kovida izskaidrojums. Paipers neuzskata, ka Bībeles teksts varētu dot dažādi interpretējamas atbildes, viņa uzskatā ir tikai viena veida pieeja Bībeles tekstam, un viņš tai seko.

Mēs lasām sešas atbildes uz otrās sadaļas uzdoto jautājumu. Lielākā daļa atbilžu izriet no Paipera teoloģijas par cilvēka grēku – Dievs sūtījis kovidu cilvēku grēku dēļ un tāpēc, ka cilvēks ir sacēlies pret Dievu. Šis sods ir vispārējs, jo mēs visi esam grēcinieki, un tas ir arī konkrēts par konkrētiem cilvēku grēkiem (piemēram, homoseksualitāti³⁶).

Kovids nav tikai sods vai ilustrācija grēkam, tas ir arī aicinājums atgriezties no grēkiem pie Dieva (tāpat kā visas dabīgās nelaimes, plūdi, bada laiki, cunami³⁷) un dzīvot Dievam patīkami, tādējādi esot gataviem Kristus otrajai atnākšanai. Šajā ziņā kovids nav nekas īpašs, tikai kārtējais cilvēkiem neērtais ierocis Dieva rokās, lai Kungs norādītu uz sevi.

32 Paipers citē no plaša Bībeles grāmatu klāsta, piemēram, vienā paragrāfā autors var citēt no Ījaba grāmatas, Psalmiem un Pāvila vēstulēm. Sk. John Piper, op. cit., 47.

33 John Piper, op. cit., 36.

34 Ibid., 38.

35 Ibid., 42.

36 Ibid., 71.

37 Ibid., 77.

Pēdējās divas Paipera atbildes tam, kāpēc Dievs sūtījis kovidu, ir kristiešiem dota iespēja darīt labos darbus un jaunas misijas iespējas. Darot labos darbus, kristiešiem ir jāpārvar briesmas, jāstrādā tur, kur ir vajadzība, nevis jāmeklē komforts, kristiešiem jāmeklē mīlestība, nevis drošība.³⁸ Starp labajiem darbiem autors min rūpes par cietējiem un lūgšanu.³⁹ Tātad Paipers nenoliedz, ka ticīgajiem ir loma kovida krīzes situācijās uzlabošanā, bet šī grāmatas daļa ir īsa un ļoti neizvērstā. Autoru daudz neinteresē cilvēku ārējā darbība un kalpošana citiem, viņa rūpes ir par cilvēku ticību.

Visbeidzot, Paipers ir pārliecināts, ka Dievs lietos kovida krīzi vispasaules evaņģelizācijai. Arī šī autora atbilde nav pārāk izvērstā, un te neskan aicinājums lasītājam kovidu tā izmantot, bet viņa pārliecība šķiet neapšaubāma – kovids ir vai būs iespēja vest vairāk cilvēku pie Kristus: “Koronavīrusa globālais vēriens un nopietnība ir pārāk lieli, lai Dievs to atstātu neizmantotu. Tas kalpos Viņa nepārvaramajam mērķim pasaules evaņģelizācijā.”⁴⁰

Kovida krīze Paipera uzskatā nav nekas jauns un īpašs, kovids neko nav mainījis, jo Kristus ir nemainīgs un teoloģija ir vēl arvien tā pati – Kungs valda un cilvēkam ir jānožēlo grēki, lai pie šī pasaules valdnieka atgrieztos. Paipera kovida teoloģija ir veidota ap Dievu, kas ir suverēns, neaizsniedzams, ja vajadzīgs – nosodošs, tas ir Dievs, kas visu kontrolē un kura labā griba visu vada, pat ja mēs to nesaskatām kā labu.

Paipers savu grāmatu nesarakstīja, lai mierinātu savu auditoriju, to žēlotu vai stiprinātu sērās. Tieši otrādi – viņš lieto skarbus vārdus, lai aicinātu cilvēkus saredzēt savu vainu vīrusa izraisīšanā un kovida laika ciešanas izmantot par varbūt pēdējo iespēju atgriezties pie Dieva. Autoram nav laika kavēties pie cilvēciskām ciešanām un līdzjūtības (grāmatā nevienu reizi nav pieminētas žēlabas, angļiski *lament*), šis ir dedzīgs aicinājums. Tas redzams arī grāmatas beigu lūgšanā, kur cita starpā viņš raksta: “Kā tu [Dievs] esi sitis miesas, tā sit tagad arī snaudošās dvēseles.”⁴¹

Trešā pieeja: Raits

Raits grāmatas priekšvārdā, kas datēts ar 2020. gada aprīli (tātad pēc Paipera, bet pirms pāvesta), raksta, ka tās sākumi meklējami viņa īsajā rakstā žurnālam “Time” 2020. gada martā.⁴² Grāmata “Dievs un pandēmija” (*God and the Pandemic*⁴³) ir turpinājums un izvērstāks skats uz

38 John Piper, op. cit., 91.

39 Ibid., 94.

40 Ibid., 98.

41 Ibid., 100.

42 N. T. Wright, “Christianity Offers No Answers About the Coronavirus. It’s Not Supposed To” (March 29, 2020), <https://time.com/5808495/coronavirus-christianity/> (skatīts 26.09.2023.)

43 Tom Wright, *God and the Pandemic: Christian Reflection on the Coronavirus and its Aftermath* (London: SPCK, 2020).

tiem pašiem principiem, kurus Raits bija izteicis “Time” rakstā.⁴⁴ Grāmata ir arī atbilde kritikai, kas tika izteikta Raitam pēc viņa “Time” publikācijas.⁴⁵ Starp Raita kritiķiem ir arī Paipers,⁴⁶ tātad abas šīs pieejas viena otru tieši konfrontē.

Raita grāmata ir viņa Bībeles studijas, sākot no praviešu grāmatām, Ījaba grāmatas, psalmiem, līdz Jēzum un agrīnajai Baznīcai.⁴⁷ Raita pieeja Bībeles tekstam radikāli atšķiras no Paipera, jo viņš piedāvā hermeneitisku, nevis dogmatisku pieeju. Raita izejas punkts ir Bībeles teksts un tā interpretācija, nevis teoloģiski formulējumi, kurus apstiprina ar Bībeles tekstu. Atšķirībā no Paipera Raits neuzskata, ka viņa sacītais ir vienīgais veids, ko un kā Bībele runā, viņš pieņem Bībeles teksta daudzveidību.

Raits arī nemēģina ar Bībeles pantu un konceptu palīdzību dot skaidras atbildes uz “kāpēc” un “kā” jautājumiem, nedod risinājumus pandēmijas problēmām vai analīzi tam, ko no tās varam mācīties. Tieši otrādi, Raits iestājas pret atbildēm, kuras viņš uzskata par vienkāršām un ātrām. Viņš uzstāj, ka pirms jebkādu atbilžu došanas vispirms ir jāpavada laiks sērās un atturībā. Atbildes varbūt nāks, bet tikai tad, ja mēs atturamies no sasteigtām reakcijām un dodam sev laiku tās sadzirdēt. Raita aicinājums ir saņemt jaunu gaismu kovida pārdomu rezultātā, nevis vienkārši atkārtot jau iepriekš sacītas lietas.⁴⁸ Raita avots un autoritāte ir Bībeles teksts un viņa paša interpretācija, bet viņa auditorija ir cilvēki, kas meklē jaunus veidus, kā atbildēt uz nelaimēm un krīzēm no bibliskā viedokļa.

Savu grāmatu Raits veidojis kā secīgu skatu cauri visai Bībelei, iesākot ar aprakstu par viņam svarīgām tēmām, lasot Bībeli kovida situācijā. Trīs nodaļās autors apskata Ebreju Bībeles pieeju krīzēm un nelaimēm, Jēzus lomu ciešanās, kā tas aprakstīts evaņģēlijos, un ieskatu pirmkristiešu Baznīcas reakcijā uz krīzēm. Grāmata beidzas ar autora piedāvājumu, ko mēs varam paņemt no viņa pieejas kristīgajai atbildei uz pandēmiju.

Grāmatas pirmā nodaļa norāda uz vairākām tēmām, kas ir autora pieejas pamatā. No šīs nodaļas sākuma redzams, ka autors nav mierā ar to, ka lielākā daļa kristiešu nemaz daudz neuztraucas par krīzi, bet tikai iekārtojas, lai to pēc iespējas ērtāk pārļautu. Tas ir īpaši satraucoši, jo tā tiek ignorētas nabadzīgāko cilvēku ciešanas, kas kļūst

44 Tom Wright, *God and the Pandemic: Christian Reflection on the Coronavirus and its Aftermath*, 9.

45 Jonathan Huggins, “Book Review: God and the Pandemic by N. T. Wright” (July 17, 2020), <https://northamanglican.com/book-review-god-and-the-pandemic-by-n-t-wright/> (skatīts 28.09.2023.)

46 Skatīt 20. minūti šajā Kolina Hansena (*Collin Hansen*) sarunā ar Džonu Paiperu, “John Piper on the Coronavirus and Christ” (April 8, 2020) <https://www.thegospelcoalition.org/podcasts/gospelbound/john-piper-coronavirus-and-christ/> (skatīts 30.09.2023.)

47 N. T. Wright: *God and the Pandemic* (May 19, 2020), <https://www.youtube.com/watch?v=F7lToMhFEo> (skatīts 30.09.2023.)

48 Tom Wright, *God and the Pandemic*, 9, 14–15.

arvien skaudrākas.⁴⁹ Tātad šis darbs, līdzīgi iepriekšējiem, ir aicinājums uz darbību, nevis pasīvu krīzes pārļaišanu klusībā. To Raits arī skaidri tālāk apraksta, uzsverot, ka viņa uzskatā spriedelējumi par to, kāpēc Dievs ir krīzi izraisījis vai pieļāvis, nav noderīgi un vērtīgi, viņš dod priekšroku jautājumam, ko darīt.⁵⁰

Grāmatas pirmā nodaļa arī parāda, kādus viedokļus autors tālākā tekstā atspēkos. Viņu neapmierina atbildes, ka Dievs ar kovidu soda cilvēkus par grēku, ka kovidis ir laika beigu zīme, ka kovidis ir Dieva aicinājums atgriezties, ka Dievs ir dusmīgs un mums tagad jākoncentrējas uz grēku nožēlu.⁵¹ Visi šie viedokļi arī tiek balstīti Bībelē, un Raits to apzinās, bet viņš tiem nostāda pretī citus Bībeles tekstus, stāstus un pieejas, norādot, ka Rakstos atrodamas arī citas atbildes uz to, kāda ir Dieva loma krīzē un cilvēku ciešanās.

Raita pieejā tiek uzsvērts Dievs, kas cilvēku ciešanās jūt līdzi, raud ar cietējiem. Arī cilvēkiem krīzē vispirms ir jādod iespēja sērot un vaimanāt⁵². Autors uz to norāda, no Ebreju Bībeles izvēloties apskatīt grāmatu, kas tieši veltīta vaimanām – Vaimanu dziesmu. Tā dod mums iespēju sērot un žēloties Dieva priekšā, kad esam bēdu pārņemti, bez loģisku atbilžu meklēšanas un situācijas analīzes.

Autors nenoliedz, ka Bībeles tekstā ir pietiekami daudz piemēru tam, ka nelaimes tiek skaidrotas kā Dieva sods par cilvēku grēkiem, bet viņš to uzskata par pārāk vienkāršotu skatu un skaidrojumu, nosaucot to par “tirgošanās automāta teoloģiju”, kur par vienu grēku var saņemt vienu sodu.⁵³ Raits uzskata, ka ir pietiekami daudz piemēru, kur Bībeles teksts saka arī pretējo – grēcinieks ne vienmēr saņem sodu, un taisnais ne vienmēr tiek atalgots. Labākais piemērs šajā ziņā ir Ļjaba grāmata, kura norāda, ka nelaimes ne vienmēr tiek sūtītas, lai aicinātu cilvēkus atgriezties no grēkiem. Tieši šī pieeja ir Raita izejas punkts un palīdz viņam uzsvērt, ka “kāpēc” ir otršķirīgs. Raits ir gatavs sadzīvot ar neatbildētiem jautājumiem, ar nojausmu, ka pasaulē ir spēki, kurus mēs nevaram saprast, bet viņš arī neuzskata, ka visu vajag saprast.⁵⁴ Galvenais ir tas,

49 Tom Wright, op. cit., 12.

50 Ibid., 13.

51 Sk. turpat, 14–15.

52 Angliski *lament*, kurš ar atvasinājumiem šajā grāmatā minēts ap trīsdesmit reizi. Te varētu būt vērtīgi norādīt uz atšķirību starp vaimanāšanu / *lament* un žēlošanos / *complaint*. Kreigs Brojless (*Craig Broyles*) to apraksta šādi: “Vaimanas var tikt izteiktas jebkuram, bet žēlabām jābūt izteiktām tam, kurš ir par nodarīto atbildīgs.” Citēts no May Young, “Asking God tough questions: The use of interrogative in Habakkuk’s first chapter” in *Christianity and Covid-19: Pathways for Faith*, eds. C. J. Kaunda, A. Longkumer, K. R. Ross and E. Mombo (Abingdon: Routledge, 2022), 80.

53 Angliski *easy-going vending-machine theology*, Tom Wright, *God and the Pandemic*, 24. Brugemans to sauc par “tirgošanās derību” (angliski *transactional mode of covenant*), sk. Walter Brueggemann, *Virus as Summons to Faith: Biblical Reflections in a Time of Loss, Grief, and Uncertainty*, 1.

54 Tom Wright, *God and the Pandemic*, 22.

ka ne visām ciešanām šajā pasaulē ir skaidri iemesli, mēs ne vienmēr varēsim atbildēt uz “kāpēc”, bet mēs varam ļauties sērām, raudām un vaimanām, un Raksti mūs uz to arī aicina.

Šo pašu tēmu par vaimanām kā dievišķu atbildi ciešanām Raits turpina savā evaņģēliju interpretācijā. Komentējot par Lācara atdzīvināšanas stāstu, kas ir netieši izteikta kovida metafora, Raits uzsver, ka pie Lācara kapa neviens netika apsūdzēts vai aicināts uz grēknožēlu, tā vietā Jēzus raudāja.⁵⁵ Te arī parādās Jēzus suverenitāte, bet tā nav Dieva suverenitāte, kas kontrolē un valda ar spēku. Jēzus rāda suverenitāti, kad viņš dziedina slimos, paēdina izsalkušos, ar to norādot uz Dieva valstību, kurā Jēzus ir valdnieks. Dieva valstības nākšana, Jēzus nākšana ir svarīgākās zīmes, ko Dievs mums ir devis, lai aicinātu cilvēkus uz grēku nožēlu un atgriešanos pie Dieva. Ar to pietiek, nav vajadzīgas citas zīmes, nav nepieciešama kovida pandēmija, lai Dievs aicinātu cilvēkus pie sevis – ar Jēzus nākšanu un upuri pietiek.⁵⁶

Līdzīgi Raits arī atspēko uzskatu, ka kovida pandēmija ir aicinājums gatavoties uz Jēzus otro atnākšanu.⁵⁷ Visumā autors izvairās pārāk daudz uzsvērt nākotni (vai pagātņi), viņš norāda uz tagadni kā galveno laiku, par kuru mums ir jā rūpējas. Tam piemērs ir Antiohijas pirmkristiešu draudze, kas devās palīgā Jeruzalemes draudzei bada laikos, neprasot, kāpēc tas notiek, bet ķeroties pie ciešanu atvieglošanas.⁵⁸ Palīdzot tiem, kas ir nelaimē, Kristus ticīgie piedalījās radības atjaunošanā, kas bija viņu atbilde uz Dieva valstības nākšanu. Šeit un citur Raits īpaši uzsver, ka Dievs vienmēr darbojas caur cilvēkiem: “Dievs dara visas lietas uz labu ar un caur tiem, kas viņu mīl.”⁵⁹

Grāmatas pēdējā nodaļā Raits vēlreiz atgriežas pie aicinājuma uz vaimanām kā primāro reakciju uz pandēmiju, pie atziņas, ka mums nav vienkāršu atbilžu. Viņš norāda, ka Jēzus zīmes neliek cilvēkiem atgriezties bailu dēļ (ar zemestrīcēm vai pandēmijām), Jēzus zīmes padara vienkāršo neparastu. Dievs nenodibināja savu valstību ar tankiem un bumbām, bet ar krustu. Baznīca sākās ar asarām aiz aizslēgtām durvīm – līdzīgi kovida situācijai.

Grāmatu Raits noslēdz ar aicinājumu uz lūgšanu un cerību par spīti visām grūtībām. Viņa publikācija beidzas ar 43. psalma vārdiem, aicinot Dieva gaismu un patiesību, lai tā vada un dod cerību (Ps 43:3–5). Lai arī grāmatas galvenā tēma ir vaimanas, tā beidzas ar cerību nākotnei.

55 Tom Wright, op. cit., 33–34.

56 Ibid., 34.

57 Ibid., 42.

58 Ibid., 53.

59 Ibid., 52.

Trīs pieejas: komentārs

Praktiskie jautājumi bija pirmie, kurus Baznīcām un teoloģiem nācās risināt, kad kovidā pandēmija pirmo reizi skāra mūsu ikdienu 2020. gada sākumā, tāpēc pirmā teoloģijas nozare, kurai bija tieši jāatbild uz kovidā izaicinājumiem, bija praktiskā teoloģija. Tai bija jāpārdomā, kā jaunajā situācijā veidot liturģiju un pastorālo aprūpi, baznīcas pārvaldi un politiku.⁶⁰ Arī žurnāls “Ceļš” piedalījās praktiskās teoloģijas diskusijā, 2020. gadā publicēdams Linarda Rozentāla, Ievas Salmanes-Kuļikovskas, Ilzes Ūdres rakstu “Vai liekam punktu?”, kurā autori aprakstīja digitālos rīkus baznīcas darbā un kā to lietošana tika paātrināta kovidā ierobežojumu laikā.⁶¹

Tomēr praktiskie jautājumi nav atbildami bez dziļākas refleksijas par to, kāda ir Dieva loma mūsu kristīgajā kalpošanā un ikdienā, lai arī kā tā tikusi izmainīta. Pārsteidzoši ātri praktiskajai teoloģijai sekoja teorētiskāki pārspriedumi par kovidā teoloģisko nozīmi.⁶² Te gan jāsaprot, ka, par spīti šī raksta nosaukumam, tāda “kovidā teoloģijas” nozare īsti nepastāv, lai arī šis termins reizēm tiek lietots.⁶³ Es lietoju šo apzīmējumu ērtības dēļ, ar “kovidā teoloģiju” saprotot tādus darbus, kas apraksta nevis kopienas praksi kovidā apstākļos, bet uzsver teoloģiskas pārdomas par kovidā nozīmi ticīgā cilvēka dzīvē.

Šajā rakstā apskatītās trīs kovidā teoloģijas pieejas bija vienas no pirmajām, kas sasniedza plašāku auditoriju. Ir pārsteidzoši, ka tik īsā laikā pēc krīzes sākuma šiem autoriem jau bija tik daudz vērtīga, ko piedāvāt saviem lasītājiem. No otras puses, tieši šīs ātrās reakcijas dēļ mēs nevaram sagaidīt, ka šajās pieejās atradīsim ko radikāli jaunu un nebijušu, tam vajadzīga lielāka laika distance. Nav brīnums, ka tikai pēdējā laikā parādījušies aptverošāki akadēmiski teoloģisko rakstu krājumi par kovidu un teoloģiju.⁶⁴ Līdz ar to šajā rakstā apskatītās kovidā teoloģijas pieejas, visticamāk, nav specifiskas

60 Sk. Clive Pearson, “Framing a Theological Response to COVID-19 in the Presence of the Religious Other”, *The Ecumenical Review* 72.5 (December 2020): 850.

61 Linards Rozentāls, Ieva Salmane-Kuļikovska, Ilze Ūdre, “Vai liekam punktu?”, *Ceļš* 71 (2020): 87–102.

62 Vairākas šādas publikācijas ir apskatītas rakstā F. Tolmie & R. Venter, “Making sense of the COVID-19 pandemic from the Bible – Some perspectives”, *HTS Teologiese Studies / Theological Studies* 77.4 (2021); kā arī pieminētajā Clive Pearson, “Framing a Theological Response to COVID-19 in the Presence of the Religious Other”, arī izdevumā *Pandemic, Ecology and Theology: Perspectives on COVID-19*, ed. Alexander J. B. Hampton (London and New York: Routledge, 2021).

63 Piemēram, Arhimandīts Kirils lieto šo frāzi (krieviski *Bogoslovie kovidā*) savā rakstā Archimandrite Cyril Hovorun, “COVID Theology”, or the “Significant Storm” of the Coronavirus Pandemic”, *Gosudarstvo, religija, Cerkov' v Rossii i za rubezhom*, 39.1 (2021): 58–75, “Covid Theology”, or the “Significant Storm” of the Coronavirus Pandemic (diva-portal.org) (skatīts 22.09.2023.).

64 Piemēram, *Christianity and Covid-19: Pathways for Faith*, eds. Chammah J. Kaunda, Atola Longkumer, Kenneth R. Ross and Esther Mombo (Abingdon: Routledge, 2022); *World Christianity and Covid-19: Looking Back and Looking Forward*, ed. Chammah J. Kaunda (London: Palgrave Macmillan Cham, 2022).

tieši kovida teoloģijai, bet vairāk ataino dažādos kristietības novirzienus, kurus tās pārstāv: Romas katoļu (pāvests Francisks), ASV evaņģēlisko (Džons Paipers) un anglikāņu (Toms Raits).

Šajā īsajā komentārā nemēģināšu dot detalizētu visu trīs pieeju salīdzinājumu, bet vēlos norādīt uz atsevišķiem elementiem, kur autoru pieejas cita citai līdzinās un kur – atšķiras.

Visās trīs pieejās Dievam ir svarīga loma ticīgā cilvēka kovida pandēmijas pieredzē, pat ja cilvēks ne vienmēr to var saprast un novērtēt. Visi autori arī norāda, ka kristietim šajā krīzē ir jāieņem aktīva loma – darot labos darbus, lūdzoties vai, kā Paipera gadījumā, nožēlojot grēkus.

Tāpat visas trīs pieejas vērsas pie Bībeles teksta, lai tajā balstītu savu viedokli par kovida nozīmi un Dieva vai cilvēka vietu tajā. Te gan uzreiz jānorāda, ka veids, kā Bībeles teksts tiek lietots, visai krasi atšķiras: no fragmentāriem citātiem dogmatiskas sistēmas apstiprināšanai (Paipers) līdz atsevišķu tekstu ekseģēzei (Raits).

Apskatītajās pieejās ir pietiekami daudz atšķirīga, bet lielākā daļa šo atšķirību izriet no tā, ko autors grib uzsvērt. Tā visi autori runā par to, ka Dievs ir klātesošs kovida krīzē. Pāvesta Franciska aprakstā Dievs iedvesmo cilvēkus pārmaiņai, dod cerību un spēku pārvarēt krīzi. Cilvēki, kas uzklausa Dievu, sanāk kopā un darbojas kopā, pārveidojot pasauli uz labo – rūpējoties par nabagiem, par vidi. Paipers uzsver, ka Dievs pārvalda pasauli un, ja vajadzīgs, to soda un rāda savu varenību, uzsūtot nelaimes. Tiem, kas šim Dievam seko, ir īpašas privilēģijas un nekas nekait, arī ja viņi mirst. Visbeidzot, Raits uzsver Dievu, kas raud, kas pārvalda šo pasauli, bet nelaimes notiek tik un tā, Dievs ir ar nelaimīgajiem un cietējiem. Vienkāršojot visas trīs pieejas visai banālā metaforā, Paiperam Dievs ir kā stingrs vecāks, kas audzina savus bērnus, reizēm viņus noperot. Raits apraksta Dievu kā vecāku, kas raud par bērnu nelaimēm un liek pašiem nonākt pie saviem risinājumiem grūtā situācijā. Franciska Dievu var aprakstīt kā vecāku, kas saved bērnus kopā, iedrošina viņus rūpēties citam par citu un sakārtot māju.

Nobeigumā vēlos piedāvāt ievadā solītos jautājumus, ar kuru palīdzību varētu noformulēt katru no trim pieejām. Tātad šeit ir mans piedāvājums vienam no svarīgākajiem jautājumiem, kuru katrs darbs mēģina atbildēt.

Pāvesta Franciska darbā: “Kā mēs izmainīsim pasauli labāku pēc kovida ar Dieva palīdzību?”

Džons Paipers: “Kāpēc Dievs mani ir sodījis ar kovida pandēmiju?”

Toms Raits: “Vai mēs apmierināsimies ar vienkāršām atbildēm par Dieva vietu kovida pandēmijā?”

Šie ir ļoti vienkāršoti bagātu darbu reducējumi, bet varbūt tie mudinās lasītāju iepazīties ar šiem darbiem un pēc to izlasīšanas noformulēt pašam savus jautājumus vai arī meklēt savas atbildes.

SUMMARY

COVID theology: Three approaches

In the current article, the author reviews three publications from 2020 by three prominent authors: *Let Us Dream* by Pope Francis, *Coronavirus and Christ* by John Piper, and *God and the Pandemic* by Tom Wright. Each of these works represents a different Christian tradition (Roman Catholic, North American evangelical, Anglican) and comes from different part of the world (Argentina / Rome, USA, United Kingdom). The emphasis of this review is on the way the three different approaches interpret God's role in the pandemic, human involvement and relation with God, and the way COVID is generalised in these three publications. The analysis also looks at the genre of the works, their sources, audience, and literary structure. After considering each work separately, the last section of the article provides a brief commentary on the three approaches. There are certain similarities among the three works, like God's rule over all and the emphasis on the active role of believers during the pandemic. However, there are also notable differences, particularly in distinct emphases of the authors. Attempting to summarise these approaches, the article concludes with three questions that could be used as a simplified summary of each approach: "How can we change the world for better after the COVID with God's help?" (Pope Francis); "Why has God punished me with the COVID pandemic?" (John Piper); and "Will we be content with simple answers about God's role in the COVID pandemic?" (Tom Wright).

© 2023, Rota Stone, Latvijas Universitāte

Raksts publicēts brīvpieejā saskaņā ar Creative Commons Attiecinājuma-Nekomerciāls 4.0 starptautisko licenci (CC BY-NC 4.0). (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>)